

E. Oddest, dec. 1933.

Förvandlade.

Iakttag vid besvarandet av frågelistan att alltid använda sagesmannens egna benämningar! Om deras minnen äro fragmentariska, så återge dock dessa fragment!

I. Genom förgörning.

Känner man till några berättelser om att trollkunniga personer ansetts kunna förvandla andra människor till djur? Vilka var det som mest ansågos ha den förmågan (finnar, lappar, vissa trollkåringar)?

Vilken gestalt fick den förvandlade (varg, björn)? Hade man några benämningar på dylika djur (mankuse, vitvarg l. vittvarg, hamnbjörn)? Eller sade man endast om dem att de fingo gå_varg, springa varg, löpa varg, skala varg, gå_i_björn eller något liknande?

Huru kunde de lösas från förtrollningen (genom att namnet nämnes, att de erhålla mat)? Återgiv de sägner, som man kan minnas om dylika förvandlade!

II. Förtrollning genom födelsen.

Har man talat om att en kvinna genom magiska åtgärder kunnat få lindrig förlossning? Vilka voro dessa åtgärder (beröras av någon, som skiljt orm och groda åt; famna ett gökträd och läsa Fader vår; lägga mannens byxor på henne; knyta omkring henne ett band, över vilket "skrea" /mask-skred/ gått; sätta värkarna på mannen eller något dött föremål o.s.v.)? Hade dylikt någon inverkan på barnet?

Kunde kvinnan genom i förväg vidtagna åtgärder på något sätt skaffa sig lindrig förlossning? Vilka medel troddes hon i så fall använda? Känner man till att kvinnor skulle ha brukat krypa genom fosterhinnorna från ett föl (fölahinna, fölhammel, märrahammel) eller något liknande? Vad trodde man att det hade för inverkan på barnet senare? Blev det på något vis omänskligt och underligt, eller undergick det vid vissa tider förvandlingar? Vad förvandlas det till?

Vilken benämning hade man på dylika förvandlade (mara, varulv, marulv, manulv e.d.)? Användes i detta fall även uttrycket gå_mara? (Obs. att mara efterfrågas särskilt i avd. IV!)

Vilken gestalt troddes dylika förvandlade ha (hund, varg)? Gjorde de i sitt förvandlade tillstånd någon skada? Känner man till, att de i sin

människogestalt hade något märke som visade på deras dubbla natur (sammanvuxna ögonbryn, sakna skugga)? Huru kunde de bliva lösta ur sin förtrollning? Vilka sågner känner man om dessa förvandlade?

III. Självförvandling.

Har man hört berättas, om att trollkunniga kunnat förvandla sig själva till varg eller björn? Vilka benämningar hade man på sådana förvandlade (hamnbjörn, knivskedsbjörn, fähusbjörn)? Har man hört några andra uttryck om dem, t.ex. att de spå i björn, löpa i björn?

Vad företogo de sig i sitt djurtillstånd? Dödade de kreatur eller människor? Händes det att man jagade sådana "djur"? Kunde de skjutas på vanligt sätt eller hur dödade man dem? Återgiv de sågner, som berättas i orten!

*

Känner man till några sågner om att trollkärningar eller andra trollkunniga ha kunnat förvandla sig till andra djur än de förut nämnda, såsom skator, kattor, getter e.d.?

IV. Maran.

Vad vet man i orten att berätta om maran? Vilka gingo som maror, och varför gingo de? Vad kallades det att gå som mara (gå mara, springa mara)? Plågade de människor eller djur eller båda?

Brukade maran visa sig i någon särskild gestalt (som katt, djur av obestämd gestalt, "fult djur", "litet rött djur", som hösäck, fjäder, docka e.d.)? Hade de i sin mänskliga gestalt något särskilt kännemärke (vissa partier av kroppen hårlösa)? Vad användes som skydd mot maran (kniv, sax, lie, psalmbok, femudd, nyckel, byxor, svart getskinn, "markvistar" o.s.v.)? Hur anbringades dessa skydd? Ansågs man på något sätt kunna fånga och instänga maran?

Kunde den, som gick som mara, på något sätt befrias från detta, så att hon skapp att gå mera?

Återgiv de sågner, som i orten berättas om maran!